

UZASADNIENIE

P. P. w pozwie z dnia 16 lutego 2010r., skierowanym przeciwko Towarzystwu (...) S.A. w W., wniósł o:

- zasądzenie kwoty 80.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 2 stycznia 2009r., tytułem zadośćuczynienia,
- zasądzenie renty z tytułu zwiększonych potrzeb w wysokości po 300 zł miesięcznie, począwszy od stycznia 2010r.,
- ustalenie, iż pozwany ponosi wobec powoda odpowiedzialność za szkody mogące powstać w przyszłości, a będące konsekwencją wypadku z dnia 4 października 2008r.,
- zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości 3.617 zł.

Roszczenia pozwu wynikają z obrażeń odniesionych na skutek wypadku komunikacyjnego z dnia 4 października 2008r., którego sprawca był ubezpieczony w zakresie odpowiedzialności cywilnej w pozwanym Towarzystwie.

(pozew k. 2-15)

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych, podnosząc że przyjął swoją odpowiedzialność co do zasady i wypłacił powodowi 90.000 zł, tytułem zadośćuczynienia i żądanie dalszego zadośćuczynienia jest bezpodstawne. Co do roszczenia o rentę, pozwany podniósł, że powód nie wykazał w żaden sposób konieczności ponoszenia ani wysokości kosztów, które mogłyby składać się na żadaną kwotę. Wskazał też, że wypłacił już powodowi, poza zadośćuczynieniem:

- 3.175,45 zł, tytułem zwrotu kosztów leczenia ambulatoryjnego,
- 1.279,30 zł, tytułem zwrotu kosztów przejazdu,
- 164,95 zł, tytułem zwrotu kosztów środków medycznych.

(odpowiedź na pozew k. 130-134)

Powód w piśmie procesowym z dnia 16 kwietnia 2012r., doręczonym pozwanemu w dniu 8 maja 2012r., rozszerzył powództwo i wniósł o:

- zasądzenie kwoty 2.359,32 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 kwietnia 2012r., tytułem odszkodowania za utracone zarobki w okresie 1 września 2009r. – 1 września 2010r.,
- zasądzenie kwoty 8.728 zł z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia pozwanemu odpisu powyższego pisma, tytułem sumy potrzebnej na zakup aparatu słuchowego,
- zasądzenie kwoty 2.555 zł z ustawowymi odsetkami jw., tytułem odszkodowania za koszty leków neurologicznych,
- zasądzenie kwoty 380 zł z ustawowymi odsetkami jw., tytułem odszkodowania za koszty opieki nad powodem, a jednocześnie „zmodyfikował” roszczenie o rentę z tytułu zwiększonych potrzeb i wniósł o zasądzenie z tego tytułu:
 - kwoty po 300 zł miesięcznie za okres styczeń 2010r. – luty 2012r. (jak w pozwie),
 - kwoty po 700 zł miesięcznie za okres od marca 2012r. i na przyszłość, z płatnością rat renty do 10. każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w zapłacie.

(pismo procesowe k. 389-394)

Pozwany w piśmie procesowym z dnia 10 maja 2012r., w odpowiedzi na rozszerzenie powództwa, wniósł o oddalenie powództwa również w zakresie rozszerzenia.

Pozwany podniósł, że nie wie, czy powód uzyskał kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela, a także kiedy i czy rozpoczął staż, kwestionując zaświadczenia z zakładów pracy powoda. Zakwestionował też zasadność zakupu wskazanego rodzaju aparatu słuchowego. (pismo procesowe k. 430-431)

Powód w piśmie procesowym z dnia 2 października 2013r. po raz kolejny rozszerzył powództwo i wniósł o zasądzenie:

- kwoty 170.000 zł z ustawowymi odsetkami jak w pozwie, tytułem zadośćuczynienia,
- kwoty 2.359,32 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 kwietnia 2012r., tytułem odszkodowania za utracone zarobki,
- kwoty 8.728 zł z ustawowymi odsetkami od dnia następnego po dacie doręczenia pozwanemu pierwszego pisma rozszerzającego powództwo, tytułem wyłożenia sumy potrzebnej na zakup aparatu słuchowego,
- kwoty 2.255 zł z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia pozwanemu pisma z dnia 2 października 2013r., tytułem odszkodowania za koszty leków neurologicznych,
- kwoty 1.815 zł, tytułem odszkodowania za koszty opieki nad powodem z ustawowymi odsetkami od kwoty 380 zł od dnia następnego po dacie doręczenia pozwanemu pisma z dnia 16 kwietnia, zaś od kwoty 1.435 zł od dnia następnego po dacie doręczenia pozwanemu pisma z dnia 2 października 2013r.,
- renty na zwiększone potrzeby w wysokości po 300 zł miesięcznie za okres 1 stycznia 2010r. – 29 lutego 2012r., po 700 zł miesięcznie za okres 1 marca 2012r. – 30 czerwca 2013r. oraz po 120 zł miesięcznie i na przyszłość, począwszy od lipca 2013r., płatnej do 10. każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w zapłacie,
- kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwóch stawek minimalnych. (pismo procesowe k. 518-524)

Odpis powyższego pisma powód przesłał pełnomocnikowi pozwanego w dniu 30 września 2013r. a pozwany oświadczył, że pismo to otrzymał w dniu 4 października 2013r.

(potwierdzenie nadania k. 524v, oświadczenie pozwanego k. 529)

Pozwany w pismach procesowych z dnia 10 i 22 października 2013r. wniósł o oddalenie powództwa w zakresie rozszerzenia, podnosząc że powód roszczenie o zadośćuczynienie opiera na „prostym przeliczeniu” wysokości uszczerbków na zdrowiu powoda, które się „dublują i wzajemnie wykluczają”. Co do zakupu aparatu słuchowego, podniósł, że aparat ten jest dofinansowany również w ramach świadczeń udzielanych przez NFZ, zaś co do kosztów opieki, wskazał, że intencją ustawodawcy było nałożenie na osobę odpowiedzialną za szkodę obowiązku kompensaty „szkody faktycznej, nie zaś szkody czysto teoretycznej”, a naprawienie szkody nie może być źródłem wzbogacenia poszkodowanego i z tych względów pozwany zakwestionował również zasadność żądania renty z tytułu zwiększonych potrzeb.

(pismo procesowe k. 528-530, 545-547)

Strony przed zamknięciem rozprawy podtrzymały dotychczasowe stanowiska procesowe.

(protokół rozprawy k. 591, 00.27.16, 00.37.24)

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Powód w 2008r. miał 23 lata. Pracował wówczas w Gimnazjum w Ł. w wymiarze 18/26 etatu na stanowisku nauczyciela stażysty oraz w szkole Podstawowej w miejscowości N. w wymiarze 4/18 etatu. Odbywał studia magisterskie w Szkole Wyższej im. P. W. w P..

(umowy o pracę k. 448-449, 450, podanie o urlop długoterminowy)

Powód w dniu 4 października 2008r. w miejscowości M. brał udział w wypadku drogowym. Sprawcą wypadku drogowego był kierujący samochodem osobowym, który posiadał obowiązkowe ubezpieczenie OC w pozwanym Towarzystwie.

(niesporne)

Powód w zawiadomieniu o wypadku z dnia 27 listopada 2008r., doręczonym pozwanemu w dniu 1 grudnia 2008r., wniósł o zapłatę m.in. zadośćuczynienia za krzywdę w wysokości 250.000 zł.

(zawiadomienie o wypadku k. 40-44, potwierdzenie odbioru k. 45)

W postępowaniu likwidacyjnym pozwany wypłacił powodowi następujące kwoty:

- 90.000 zł zadośćuczynienia,
- 3.175,45 zł z tytułu zwrotu kosztów leczenia ambulatoryjnego,
- 1.279,30 zł z tytułu zwrotu kosztów przejazdu,
- 164,95 zł z tytułu zwrotu kosztów środków medycznych.

(niesporne)

Powód przed wypadkiem był zdrowym mężczyzną, nigdzie nie leczył się.

(zeznania powoda - protokół rozprawy k. 590, 00.003.08)

Z punktu widzenia ortopedii, powód doznał na skutek wypadku stłuczenia uda lewego z nacięciem krwiaka, którego następstwem jest trwały uszczerbek na zdrowiu w wysokości 5%; w okresie leczenia powód nie wymagał stosowania specjalnej diety.

(opinia biegłego lekarza ortopedy M. S. k. 204-206)

Z punktu widzenia chirurgii szczękowej, powód doznał na skutek wypadku złamania kości jarzmowej i szczęki po stronie lewej, wygojonego z niewielkim przemieszczeniem odłamów kostnych oraz uszkodzenia II gałęzi nerwu trójdzielnego lewego, których następstwem jest trwały uszczerbek na zdrowiu powoda w łącznej wysokości 13 %; nie była konieczna specjalistyczna dieta. Na skutek przemieszczenia odłamów kostnych, występuje u powoda asymetria twarzy oraz osłabienie czucia wargi górnej po stronie lewej. Rozmiar cierpień był duży.

(opinia biegłego lekarza chirurga szczękowego M. Ś. k. 221-222)

Z punktu widzenia laryngologii, powód doznał na skutek wypadku trwałego uszczerbku na zdrowiu w łącznej wysokości 15 % z powodu uszkodzenia ucha środkowego w następstwie złamania kości skroniowej z upośledzeniem słuchu i średniego ubytku słuchu ucha lewego oraz z powodu uszkodzenia nosa bez zaburzeń oddychania i powonienia. Niedosłuch ucha prawego może zostać leczony przez zastosowanie aparatu słuchowego, a skrzywienie nosa może zostać skorygowane operacyjnie. Specjalna dieta nie była potrzebna.

U powoda występują okresowo zawroty głowy i krwawienia z nosa. Optymalny wybór aparatu słuchowego musi uwzględniać informacje pacjenta na temat jego środowiska akustycznego. Najwłaściwszym aparatem dla

powoda będzie taki model, niezależnie od ceny, dopasowany przez kompetentnego protetyka słuchu, dopasowany anatomicznie do ucha oraz elektronicznie do charakterystyki niedosłuchu, który dostarczy mu pełnej satysfakcji, skutecznie korygując prawostronny ubytek słuchu z zachowaniem zrozumiałości mowy w środowisku powoda, tj. w środowisku szkoły i uczniów.

(opinie biegłego lekarza laryngologa W. S.

k. 255-258, 287-288, 470)

Zgodnie z wynikiem badania audiometrycznego (audiometria tonalna), powodowi potrzebny jest aparat słuchowy na przewodnictwo powietrzne, na ucho prawe, a wymagania te spełnia aparat w cenie brutto 9.288 zł (dofinansowanie z NFZ wynosi 860 zł). (oferta handlowa k. 406)

Z punktu widzenia psychologii, u powoda na skutek wypadku występują zaburzenia adaptacyjne o obrazie lękowo-depresyjnym oraz cechy organicznego uszkodzenia w obrębie ośrodkowego układu nerwowego ((...)). Istnieje wyraźny związek stwierdzonych zaburzeń z wypadkiem. Stopień cierpień psychicznych w początkowym okresie po zdarzeniu był znaczny, przy czym aktualnie stopień tych cierpień jest umiarkowany i ma on nadal wpływ na bieżące funkcjonowanie powoda. Stwierdzone zaburzenia wskazują na konieczność leczenia psychiatrycznego oraz terapii psychologicznej. Powód stara się prowadzić normalne życie ale koncentruje się jednocześnie na swoim stanie zdrowia, odczuwa niepokój, bardzo często korzysta z konsultacji medycznych.

(opinia biegłej psycholog B. Ś. k. 300-303)

Z punktu widzenia psychiatrii, następstwem wypadku, w którym powód doznał m.in. urazu głowy z obrzękiem mózgu, jest rozwój encefalopatii pourazowej, która spowodowała trwały uszczerbek na zdrowiu w wysokości 30 %. Aktualny stan psychiczny powoda wymaga okresowej kontroli psychiatryczno-neurologicznej, istnieją też wskazania do farmakoterapii. Dysfunkcje psychiczne, spowodowane następstwem urazu doznanego w wypadku, pogorszyły jakość życia powoda, ograniczając i upośledzając jego funkcjonowanie w otoczeniu.

(opinie biegłego lekarza psychiatry J. K. k. 464-468, 557-558)

Powód stawiał się w marcu 2012r. do poradni psychologicznej. Stwierdzono objawy zespołu stresu pourazowego ((...)) i zalecono terapię, która powinna odbywać się co najmniej przez okres roku, terapia powinna się odbywać raz w tygodniu, cena jednej sesji terapeutycznej wynosi 70 zł.

(zaświadczenie k. 407)

Z punktu widzenia neurologii, powód doznał na skutek wypadku uszczerbków, podlegających ocenie przez neurochirurga oraz encefalopatii pourazowej, stwierdzonej przez biegłego lekarza psychiatrę. Objawy ogniskowe uszkodzenia (...) w większości wycofały się, jednak skala i rodzaj urazu oraz przebieg kliniczny skutkują zmianami morfologicznymi w mózgowiu, których konsekwencją są odchylenia w testach neuropsychologicznych. Cierpienia fizyczne po wypadku były o znacznym nasileniu, a składały się na nie: ból o różnej lokalizacji, spaczone wrażenia czuciowe (np. na twarzy), dysfunkcja narządu wzroku (dwojenie obrazu), poczucie niepełnosprawności, wynikające z gorszego słuchu oraz zawroty głowy. Rokowania na przyszłość, uwzględniając wyłącznie encefalopatię pourazową, należy ocenić jako umiarkowanie pomyślne.

Uśredniony, miesięczny koszt leczenia powoda, w zależności od miesiąca, wynosił 678 zł, 758 zł i 858 zł, a od lutego 2009r. zmniejszył się do ok. 216 zł miesięcznie. Powód nie wymagał stosowania specjalnej diety.

(opinie biegłej neurolog M. L. k. 336-342, 381-382)

Z punktu widzenia neurochirurgii, powód doznał na skutek wypadku trwałego uszczerbku na zdrowiu (z wyłączeniem ocenionego już przez innych biegłych uszczerbku związanego z encefalopatią pourazową) w łącznej wysokości

53%. Powód doznał wielonarządowego urazu ogólnego i ciężkiego urazu twarzowo-czaszkowo-mózgowego z licznymi złamaniami kości czaszki: podstawy i pokrywy czaszki oraz twarzo-czaszki. Istniało zagrożenie życia powoda. Uszkodzenie nerwu twarzowego spowodowane złamaniem kości skalistej po stronie prawej, obwodowe, jednostronne spowodowało 25 % uszczerbek zdrowia. Powód miał przemijający niedowład połowiczny lewostronny w wyniku wgłobienia pod sierp oraz wzmożonego nadciśnienia śródczaszkowego z powodu narastającego krwiaka przymózgowego nad lewą półkulą mózgu. Złamanie kości podstawy środkowego dołu czaszkowego obustronne, po stronie prawej przechodzące w piramidę kości skroniowej spowodowało 10 % uszczerbek na zdrowiu. Pooperacyjny ubytek kości czaszki w lewej okolicy skroniowo-ciemieniowej spowodował 10 % uszczerbek na zdrowiu. Błizny na owłosionej części głowy spowodowały uszkodzenie powłok czaszki, skutkujące 5 % uszczerbkiem na zdrowiu, a błizny twarzy (lewej połowy, bez zaburzeń funkcji) dają oszpecenie i skutkują 3 % uszczerbkiem na zdrowiu.

Rokowanie na przyszłość przy encefalopatii pourazowej spowodowanej licznymi ogniskami uszkodzenia (...) jest niepomyślne.

Powód wymagał opieki osób trzecich przez pierwsze dwa miesiące po wypadku – przez pierwsze cztery tygodnie po 4 godziny dziennie, następnie po 3 godziny dziennie, a przez następne dwa miesiące – również po 3 godziny dziennie.

(opinie biegłego lekarza neurochirurga

J. Ł. k. 503-514, 567-568, 581)

Koszt jednej godziny opieki wynosił w 2010 roku 9,50 zł.

(zaświadczenie k. 163)

Z punktu widzenia okulistyki, wypadek spowodował u powoda trwałe upośledzenie funkcji narządu wzroku, objawiające się zwężeniem granic obwodowych pola widzenia obu oczu i dwojeniem kierunkowym przy spojrzeniu w prawo. Spowodowało to trwałe uszczerbek na zdrowiu w łącznej wysokości 12,5 % z powodu częściowego uszkodzenia nerwu odwodzącego prawego z dwojeniem oraz koncentrycznego zwężenia pola widzenia w obu oczach do ok. 50 stopni. Rokowanie na przyszłość co do ustąpienia dwojenia jest niepewne. Wskazana rehabilitacja pod kierunkiem okulisty z okresową konsultacją neurologiczną. Obecność dwojenia wyklucza uzyskanie zawodowego prawa jazdy oraz uniemożliwia uprawianie niektórych sportów, np. wspinaczki. Specjalna dieta – nie wymagana.

(opinia biegłej lekarz okulisty R. M. k. 316-317)

Powód nadal odczuwa skutki wypadku. Ma zawroty i bóle głowy, źle słyszy, gorzej widzi. Ma zamiar kupić aparat słuchowy, douszny, gdyż boi się, że aparat zewnętrzny narazi go na złośliwe komentarze uczniów. Powoda czeka w lipcu 2014r. zabieg korekty skrzywienia przegrody nosowej. Powód chodzi na stałe do lekarzy specjalistów: neurologa i laryngologa. Odczuwa zaburzenia czucia na twarzy. Stale zażywa leki przeciwbólowe. Po wypadku wydawał znaczne kwoty, głównie na leki neurologiczne i wizyty u lekarzy specjalistów. Był kilkakrotnie hospitalizowany. Po wypadku przebywał na rocznym zwolnieniu lekarskim, musiał przerwać staż nauczycielski, który odbył dopiero po wypadku w okresie od 1 września 2009r. do dnia 31 maja 2010r. z powodu odniesionych obrażeń, z rocznym opóźnieniem skończył studia magisterskie (korzystał na studiach z rocznego urlopu – „długoterminowego” w III i IV semestrze). Tytuł magistra pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej uzyskał w lipcu 2010r. Po wypadku powód musiał korzystać z pomocy osób trzecich. Był bardzo osłabiony, nie mógł przemęczać się i dźwigać. Poruszał się o kulach. Po wypadku zrobił się nerwowy. Ma problemy ze snem. Jest kawalerem, gospodarstwo domowe prowadzi z rodzicami.

(podanie o urlop k. 395, dyplom k. 396, ocena dorobku zawodowego k. 399-401,

wyjaśnienia powoda k. 180-181, potwierdzone zeznaniami k. 590,

zeznania powoda – protokół rozprawy k. 590, 00.03.08 – 00.26.23,

zeznania świadka H. P. k. 182-184)

Jako nauczyciel stażysta z wykształceniem wyższym (licencjat), powód zarabiał w Gimnazjum w Ł. 975,53 zł netto, zaś w Szkole Podstawowej w N. – 279,64 zł netto, natomiast jako nauczyciel kontraktowy z wykształceniem magisterskim zarabiałby od września 2009r. 1.126,96 zł netto (w gimnazjum) oraz 324,82 zł (w szkole podstawowej).

Dopiero po zakończeniu stażu w maju 2010r. i uzyskaniu tytułu magistra w lipcu 2010r. powód mógł starać się o uzyskanie tytułu nauczyciela kontraktowego z wykształceniem wyższym zawodowym magisterskim.

(zaświadczenia k. 397-398, ocena dorobku zawodowego k. 399-401)

Pismem z dnia 6 marca 2012r., doręczonym w dniu 9 marca 2012r., powód wezwał pozwanego do zapłaty w terminie 30 dni od otrzymania tego pisma, kwoty 2.359,32 zł z tytułu utraconych dochodów za okres od dnia 1 września 2009r. do dnia 1 września 2010r. Zakreślony termin upłynął bezskutecznie.

(wezwanie k.402-403, potwierdzenie odbioru k. 404)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo zasługuje na uwzględnienie w przeważającej części.

Zasada odpowiedzialności pozwanego wynikająca art. 822 k.c. w zw. z art. 436 k.c. nie była kwestionowana, zatem istota rozstrzygnięcia sprowadzała się do oceny zasadności i wysokości zgłoszonych roszczeń.

Roszczenie o zadośćuczynienie za krzywdę określa art. 445 § 1 k.c. Należność z tego tytułu winna być w takim stopniu „odpowiednia”, aby poszkodowany mógł za jej pomocą zatrzeć lub co najmniej złagodzić odczucie krzywdy i odzyskać równowagę psychiczną (por. uchwałę SN z dnia 8 grudnia 1973r., III CZP 37/73, OSNCP 1974/9/145).

Zadośćuczynienie winno mieć charakter całościowy i obejmować wszystkie cierpienia fizyczne i psychiczne, zarówno już doznane, jak i te, które zapewne wystąpią w przyszłości, a więc prognozy na przyszłość (por. wyrok SN z dnia 3 lutego 2000r., I CKN 969/98, Lex nr 50824).

Jednocześnie podnieść należy, że istotnym elementem indywidualizującym wysokość zadośćuczynienia za krzywdę jest wiek poszkodowanego, bowiem intensywność cierpienia jest większa u osoby młodej (por. wyrok SN z dnia 12 kwietnia 2002r., IV CKN 1266/00, Lex nr 80722).

Powód jest młodym mężczyzną (w chwili wypadku miał 23 lata), doznał ciężkiego urazu twarzowo-czaszkowego, którego następstwem jest encefalopatia pourazowa, został trwale oszpecony w związku z bliznami i asymetrią twarzy, rozmiar cierpienia fizycznych i psychicznych był znaczny, nadal odczuwa skutki wypadku, co dotyczy w szczególności znacznego pogorszenia jakości widzenia oraz słuchu, czeka go operacja laryngologiczna, a rokowania na przyszłość są niepomyślne.

Odniesione przez powoda obrażenia spowodowały u powoda bardzo wysoki, bo aż 128,5 procentowy uszczerbek na zdrowiu o charakterze trwałym, co ma również istotne znaczenie dla oceny rozmiaru krzywdy powoda.

Wbrew wywiadowi pozwanego, uszczerbki, których łączna suma wynosi 128,5 %, nie „dublują się” i nie „pokrywają się”. Każdy z uszczerbków dotyczy innych obrażeń (skutków) wypadku, „pokrywał się” jedynie uszczerbek związany z encefalopatią pourazową, stwierdzony przez biegłych lekarzy trzech specjalności (30 %) i został „zaliczony” przez Sąd w wysokości 30 %, a nie 90 %.

Z tych wszystkich względów, Sąd uznał, że należne powodowi zadośćuczynienie, adekwatne do rozmiaru krzywdy i spełniające priorytetową kompensacyjną funkcję tej instytucji, wynosi 260.000 zł.

Kwota zadośćuczynienia nie może stanowić zapłaty sumy symbolicznej, musi stanowić odczuwalną ekonomicznie wartość i dyrektywę tę realizuje powyższa kwota.

Sąd zaliczył na poczet tego świadczenia wypłaconą przez pozwanego kwotę 90.000 zł i zasądził na rzecz powoda kwotę 170.000 zł, tytułem dopłaty zadośćuczynienia.

O odsetkach orzeczono na podstawie art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 817 § 1 k.c.

W zawiadomieniu o wypadku powód wniósł o wypłatę zadośćuczynienia w wysokości 250.000 zł i nic nie stało na przeszkodzie, aby pozwany (profesjonalista na rynku ubezpieczeń) przyznał świadczenie z tego tytułu w rozmiarze „odpowiednim” do rozmiaru krzywdy i od kwoty 160.000 zł (250.000 zł - 90.000 zł) zasądzone odsetki zgodnie z żądaniem, tj. po upływie ustawowego 30-dniowego terminu do spełnienia świadczenia. Odsetki od kwoty przekraczającej 250.000 zł, tj. nie objętej pierwotnym zgłoszeniem, zasądzone natomiast od dnia następnego po doręczeniu pozwanemu pisma z rozszerzeniem tego roszczenia.

Zgodnie z art. 444 § 1 k.c., naprawienie szkody obejmuje wszelkie wynikłe z tego powodu koszty.

Tak więc, owe koszty muszą wynikać z doznanych przez poszkodowanego obrażeń, tj. muszą pozostawać z nimi w bezpośrednim związku przyczynowym.

Zgodnie z art. 6 k.c., ciężar dowodu okoliczności uzasadniających roszczenie odszkodowawcze spoczywał na powodzie.

Powód wykazał, że na skutek obrażeń odniesionych w wypadku, z rocznym opóźnieniem uzyskał tytuł magistra, a także z takim samym opóźnieniem ukończył staż nauczycielski, a gdyby tytuł magistra uzyskał w roku 2009 i ukończyłby wówczas staż, to mógłby uzyskać wyższe wynagrodzenie i szkoda powoda z tego tytułu wynosi 2.359,32 zł ([1.126,96 zł - 975,53 zł] = 151,43 zł x 12 miesięcy = **1.817,16 zł** + [324,82 zł - 279,64 zł] = 45,18 zł x 12 miesięcy = **542,16 zł**), która została ściśle udowodniona przez powoda złożonymi zaświadczeniami oraz dokumentami dotyczącymi przebiegu studiów i stażu.

Wezwanie do zapłaty odszkodowania z tytułu utraconych dochodów zostało doręczone pozwanemu w dniu 9 marca 2012r. Powód określił 30-dniowy termin do spełnienia tego świadczenia od dnia doręczenia wezwania i o odsetkach orzeczono na podstawie art. 481 § 1 k.c. zgodnie z żądaniem, tj. od dnia 11 kwietnia 2012r. (pozwany pozostaje w opóźnieniu już od dnia 9 kwietnia 2012r.).

Powód wykazał zasadność i wysokość kosztów związanych z zakupem leków neurologicznych obiektywnym dowodem w postaci opinii biegłego lekarza neurologa (średni miesięczny koszt w okresie od listopada 2008r. do połowy lutego 2009r. po ok. 770 zł, a następnie po ok. 261 zł miesięcznie do chwili opiniowania, przy czym potrącono kwoty wypłacone przez pozwanego w postępowaniu likwidacyjnym i zasądzone z tego tytułu dopłatę w wysokości 2.090 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 5 października 2013r., tj. zgodnie z żądaniem (od dnia następnego po doręczeniu pozwanemu pisma, w którym powód drugi raz dokonał zmiany pozwu) – art. 481 § 1 k.c.

Żądanie zasądzenia odszkodowania za koszty leków ponad kwotę 2.090 zł, jako nieudowodnione, Sąd oddalił.

Z powodu ciężkich obrażeń odniesionych w wypadku, powód wymagał opieki osób trzecich, a zakres tej opieki określił biegły lekarz neurochirurg. Przez okres pierwszego miesiąca powód wymagał opieki po 4 godziny dziennie, w drugim miesiącu – po 3 godziny dziennie i przez dalsze dwa miesiące – po 3 godziny dziennie, co łącznie obejmuje ok. 380 godzin opieki i przy stawce 9,50 zł za godzinę opieki odszkodowanie z tego tytułu wynosi 3.600 zł i orzeczono zgodnie z żądaniem, z ustawowymi odsetkami od kwoty 380 zł od dnia następnego po doręczeniu pozwanemu pisma ze zgłoszeniem tego roszczenia, zaś od kwoty 1.435 zł od dnia następnego po doręczeniu pozwanemu pisma, w którym o tę kwotę powód rozszerzył roszczenie (art. 481 § 1 k.p.c.).

Prawo poszkodowanego do ekwiwalentu z tytułu korzystania z opieki osoby trzeciej nie zależy od wykazania, że poszkodowany efektywnie wydatkował kwoty na koszty opieki (por. wyrok SN z dnia 26 lipca 1977r., I CR 143/77, L.).

Powód, na skutek ciężkiego urazu czaszkowo-mózgowego, ma ubytek słuchu i konieczny jest zakup aparatu słuchowego. Koszt tego aparatu, uwzględniając typ niedosłuchu i potrzeby związane z wykonywanym przez powoda zawodem nauczyciela, wynosi 9.288 zł i pomniejszając tę kwotę o wysokość dofinansowania z NFZ (560 zł), na podstawie art. 444 § 1 zdanie 2 k.c. zasądono na rzecz powoda kwotę 8.728 zł, tytułem wyłożenia z góry sumy potrzebnej na zakup aparatu słuchowego.

Nie ma żadnych podstaw, aby ograniczać powoda do zakupu aparatu tańszego; zasadność zakupu aparatu droższego została wykazana, poza zeznaniami powoda, obiektywnymi dowodami w postaci opinii biegłego lekarza laryngologa oraz oferty handlowej, uwzględniającej ocenę protetyka słuchu w zakresie indywidualnych potrzeb powoda.

O odsetkach od zasądzonej sumy na zakup aparatu słuchowego orzeczono od dnia następnego po doręczeniu pozwanemu pisma, w którym powód zgłosił roszczenie (art. 481 § 1 k.c.).

Wymagalność świadczeń należnych od zakładu ubezpieczeń określa art. 817 § 1 k.c. i taki pogląd dominuje w orzecznictwie (por. m.in. wyrok SN z dnia 28 czerwca 2005r., I CK 7/05, Lex nr 153254 oraz wyrok SA w Łodzi z dnia 29 lipca 2011r., I ACa 511/11, nie publ.), a co do świadczeń nie zgłoszonych w zawiadomieniu o wypadku – wymagalność świadczeń określa termin wynikający z wezwania wierzyciela do wykonania, a jeżeli wezwanie tego terminu nie zawiera, co dotyczy np. pozwu i pisma zmieniającego pozew – świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie, tj. po otrzymaniu przez dłużnika (zakład ubezpieczeń) tego pisma (art. 455 k.c.).

Wywody pozwanego dotyczące innego terminu wymagalności są całkowicie chybione i nieusprawiedliwione w świetle obowiązujących przepisów.

Zgodnie z art. 444 § 2 k.c., jeżeli zwiększyły się potrzeby poszkodowanego, to może on żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody odpowiedniej renty, która obejmuje stałe koszty ponoszone przez poszkodowanego, mające bezpośredni związek z odniesionymi przez niego obrażeniami.

Powód dochodzi renty na zwiększone potrzeby, począwszy od stycznia 2010r., obejmującej leczenie farmakologiczne i konsultacje lekarskie, w wysokości po 300 zł miesięcznie, za okres 1 marca 2012r. - 30 czerwca 2013r. – w wysokości po 700 zł miesięcznie, a począwszy od lipca 2013r. i na przyszłość – po 120 zł miesięcznie.

Zwrócić należy uwagę, że wydatki na leczenie wykazane w załącznikach do pozwu dotyczą okresu sprzed stycznia 2010r., w związku z czym nie miały mocy dowodowej dla oceny roszczenia o rentę, której powód dochodzi od stycznia 2010r.

Sąd – z zastosowaniem art. 322 k.p.c. – uznał, że zwiększone potrzeby na koszty leczenia obejmują kwotę po 120 zł miesięcznie w okresie styczeń 2010r. - luty 2012r. i dotyczą one wydatków na konsultacje lekarskie, a za okres marzec 2012r. - luty 2013r. obejmują kwotę po 470 zł miesięcznie i obejmują one, poza wydatkami na konsultacje lekarskie, wydatki na roczną psychoterapię i dojazdy na sesje terapeutyczne (70 zł – cena jednej sesji x 4 = 280 zł miesięcznie + 70 zł dojazdy = 350 zł + 120 zł konsultacje lekarskie = 470 zł), natomiast za okres począwszy od marca 2013r. i na przyszłość obejmują kwotę 120 zł i dotyczą one wydatków na konsultacje lekarskie i leki przeciwbólowe, w związku z czym orzeczono jak w pkt. I ppkt 4, 5 i 6.

Potrzeba korzystania przez powoda z konsultacji lekarzy kilku specjalności wynika z opinii biegłych lekarzy, a jest oczywiste, że lekarska opieka specjalistyczna z NFZ zapewnia pacjentom odległe w czasie wizyty i nie byłoby możliwe, aby powód przy tak wielu uszczerbkach na zdrowiu, mógł korzystać wyłącznie z leczenia refundowanego przez NFZ.

Nie budzi też żadnych wątpliwości potrzeba zażywania przez powoda środków przeciwbólowych, natomiast koszty związane z zakupem leków neurologicznych zostały zasądzone w ramach dopłaty odszkodowania.

Powód, wbrew art. 6 k.c., nie wykazał zasadności renty ponad zasądzone kwoty i w tej części Sąd oddalił powództwo.

Powód nadal odczuwa skutki wypadku, rokowania na przyszłość są niepomyślne, w związku z czym posiada on interes prawny, o którym mowa w art. 189 k.p.c., w żądaniu ustalenia odpowiedzialności za szkody, które mogą powstać w przyszłości i Sąd uwzględnił żądanie pozwu w tym zakresie (por. uchwałę SN z dnia 24 marca 2009r., III CZP 2/09, Monitor Prawniczy 17/2009, s. 951-953).

Wartość przedmiotu sporu po dwóch zmianach powództwa wyniosła 198.597,32 zł (170.000 zł + 2.359,32 zł + 8.728 zł + 2.555 zł + 1.815 zł + 300 zł x 12 + 700 zł x 12 + 120 zł x 12), natomiast Sąd zasądził na rzecz powoda roszczenia o łącznej wartości 193.512,32 zł, co oznacza, że powód wygrał sprawę w 97 %.

W tej sytuacji, co do kosztów procesu poniesionych przez powoda, zastosowano art. 100 zdanie 2 k.p.c., jako że powód uległ tylko co do nieznacznej części swych żądań i zasądzono na jego rzecz zwrot wszystkich poniesionych kosztów procesu. Powód poniósł koszty sądowe w łącznej wysokości 9.380 zł (opłata od pozwu + wydatki na wynagrodzenie biegłych) oraz koszty zastępstwa procesowego.

Co do kosztów zastępstwa procesowego, Sąd zasądził z tego tytułu 7.217 zł, w tym kwotę 7.200 zł, obejmującą wynagrodzenie radcy prawnego w wysokości podwójnej stawki minimalnej w oparciu o § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych ... (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.), uwzględniając duży nakład pracy pełnomocnika powoda oraz jego wkład w przyczynienie się do wyjaśnienia sprawy, w szczególności w zakresie stopnia uszczerbków na zdrowiu powoda. Pełnomocnik powoda złożył wiele pism procesowych, dążąc do m.in. wyjaśnienia opinii biegłych lekarzy, składał wnioski dowodowe uzasadnione stanem sprawy.

O nie uiszczonych kosztach sądowych orzeczono na podstawie art. 113 ust. 1 i 4 u.k.s.c. Obejmują one opłatę od pozwu, z uwzględnieniem zmiany powództwa ($198.598 \text{ zł} \times 5 \% = 9.930 \text{ zł} - 4.180 \text{ zł}$ [opłata uiszczona] = 5.750 zł) oraz wydatki na wynagrodzenie biegłego w wysokości 157,23 zł, tj. łącznie 5.907,23 zł.

Uwzględniając, że pozwany przegrał sprawę w 97 %, w tym stosunku obciążono go nie uiszczonymi kosztami sądowymi i nakazano pobrać kwotę 5.730 zł.

Na podstawie art. 80 ust. 1 w zw. z art. 84 ust. 2 u.k.s.c. nakazano zwrócić pozwanemu niewykorzystaną zaliczkę na wynagrodzenie biegłego.

Z/

Doręczyć odpisy wyroku z uzasadnieniem pełnomocnikom stron.